

Täysistunto

Tiistai 25.10.2022 klo 13.59—19.02

18. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi palkkaturvalain ja merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 173/2022 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 10/2022 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Matti Vanhanen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 10/2022 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu, edustaja Taimela.

Keskustelu

18.26 **Katja Taimela sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Hieman pidemmin tämä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön esittely. Elikkä tässä esityksessä ehdotetaan lisättäväksi palkkaturvalakiin ja merimiesten palkkaturvalakiin säännökset edellytyksistä, joiden perusteella palkkaturvana voidaan maksaa yksipuoliseen tuomioon ja tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon perustuvia saatavia. Lisäksi palkkaturvalakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset vakavaan työperäiseen hyväksikäyttöön liittyvien saatavien tavanomaista pidemmästä hakuajasta.

Työnantajan myötävaikutusvelvollisuutta palkkaturvavaatimuksen selvittämisessä laajennetaan siten, että oikeushenkilön tietojenantovelvollisuus ulotetaan koskemaan myös joitakin luonnollisia henkilöitä. Lisäksi tietojenantovelvollisuutta on tarkoitus tehostaa säätämällä palkkaturvaviranomaiselle oikeus asettaa tietojenantovelvolliselle uhkasakko.

Palkkaturvana haetaan jonkin verran saatavia, jotka on vahvistettu yksipuolisella tuomiolla tai tuomioistuimen vahvistamalla osapuolten välisellä sovinnolla. Yksipuolinen tuomio perustuu vastapuolen passiivisuuteen oikeudenkäynnissä, eikä siinä yleensä ole selvitetty saatavan perustetta tai määrää. Sovintosopimuksessa sovittu suoritus koostuu usein kokonaissummasta, eikä sovinnossa yleensä eritellä summaan sisältyviä saatavalajeja, niiden täsmällisiä kertymisaikoja tai saatavien eräpäiviä.

Palkkaturvaviranomaisen tulee palkkaturvalain 4 §:n mukaan selvittää palkkaturvana haettavan saatavan peruste ja määrä. Koska työsuhdesaatavan perustetta tai määrää ei yksipuolisessa tuomiossa selvitetä eikä sovintosopimuksessa yleensä saatavalajeja eritellä, palkkaturvaviranomaisen tulee niissäkin tapauksissa vielä erikseen selvittää saatavien peruste ja määrä. Tämän vuoksi ja toiminnan selkeyttämiseksi palkkaturvalakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 a § ja merimiesten palkkaturvalakiin 3 a §.

Uuden pykälän mukaan yksipuoliseen tuomioon tai tuomioistuimen vahvistamaan sovintoon perustuva saatava voidaan maksaa palkkaturvana, jos palkkaturvaviranomainen on voinut muun selvityksen perusteella varmistua saatavan perusteesta ja määrästä. Sovin-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

toon perustuvien saatavien maksaminen palkkaturvana edellyttää, että palkkaturvaviranomainen saa selvityksen siitä, mihin työsuhteesta johtuviin saataviin sovinto perustuu. Valiokunta pitää mietinnössä tärkeänä, että muutoksen vaikutuksia saatavan maksamiseen palkkaturvana näissä tapauksissa seurataan. Tarkoitus ei ole nostaa kynnystä saada palkkaturvaa.

Toinen keskeinen muutos laissa on, että vakavan työperäisen hyväksikäytön uhrin palkkaturvan hakuaikaa pidennetään. Tähän mennessä hyväksikäyttötapauksissa saatavia on haettu palkkaturvana vain vähän, ja esityksessä arvioidaan sen ainakin osittain johtuvan siitä, että palkkaturvaa on haettava lyhyehkössä ajassa saatavan erääntymisestä. Muutoksen jälkeen työperäisen hyväksikäytön uhrin olisi haettava työsuhdesaatavia kolmen kuukauden kuluttua siitä, kun työnantaja on saanut tuomion hyväksikäytöstä, ja jos hyväksikäyttöä jostakin syystä käsitellään rikosasiana tuomioistuimessa ja asiassa on muutoin perusteltua syytä arvioida, että työntekijään on kohdistunut vakavaa työperäistä hyväksikäyttöä, saatavaa on haettava 18 kuukauden kuluessa työsuhteen päättymisestä.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että palkkaturvalakia kehitetään siten, että se turvaa nykyistä paremmin vakavan työperäisen hyväksikäytön uhriksi joutuneen henkilön työsuhdesaatavat. Palkkaturvan käytön mahdollisuudesta tiedottaminen vakavan työperäisen hyväksikäytön uhreille lisää todennäköisesti palkkaturvahakemuksia. Siksi valiokunta pitää tärkeänä, että palkkaturvaviranomaisten resurssien riittävyttä hoitaa lisääntyviä tehtäviä seurataan tarkasti ja että tarvittaessa resursseja myös lisätään.

Viranomaisten välistä tiedonkulkua palkkaturva-asioissa ehdotetaan parannettavan, jotta harmaata taloutta ja muita väärinkäytöksiä pystytään nykyistä tehokkaammin estämään ja paljastamaan.

Näiden lakien on tarkoitus tulla voimaan ensi vuoden alusta. Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää näitä ehdotettuja muutoksia tärkeinä ja tarkoituksenmukaisina, ja tämä mietintö on myös yksimielisesti valiokunnassa käsitelty.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Slunga-Poutsalo.

18.30 Riikka Slunga-Poutsalo ps: Arvoisa puhemies! Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, vakavaa työperäistä hyväksikäyttöä ilmenee monin eri tavoin. Yleisesti työperäisellä hyväksikäytöllä tarkoitetaan tilannetta, jossa työntekijän työehdot ovat huonot tai jopa laittomat ja työntekijän olot ovat sellaiset, että hänellä on hyvin rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa tilanteeseensa. Tämähän ei koske enää tällä hetkellä pelkästään, ikävä kyllä, ihmiskaupan uhreja eli maahanmuuton kautta tulleita ihmiskaupan uhreja, vaan jopa nuoria ja täysi-ikäisiäkin aikuisia, kantasuomalaisia ihmisiä. Työolosuhteet voivat olla todella, todella huonot. Eli työntekijään kohdistuneen vakavan työperäisen hyväksikäytön ilmenemistä arvioitaessa palkkaturvaviranomaisen on tarkasteltava, liittyykö työnantajan toimintaan piirteitä, jotka voivat liittyä ihmiskauppaan, törkeään ihmiskauppaan, kiskontaan, törkeään kiskontaan, työsyryntään tai kiskonnan tapaiseen työsyryntään, ja rinnastuuko työnantajan toiminta vakavuudeltaan mainittuihin rikoksiin. Ja tämä oli se kohta, mitä pohdimme valiokunnassa perussuomalaisen ryhmässä, että pääseekö tässä esityksessä tällä hetkellä työnantaja liian helpolla. Mietimme sitä, olisiko ollut syytä pohtia sitä, että vaihtoehtoisesti joko maksaja, joka maksaa tästä palkkaturvasta, velvoitetaan tekemään rikosilmoitus tai että tästä pitäisi aina jotenkin saada tämä yrittäjä tai työnantaja niin sano-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 115/2022 vp

tusti vastuuseen. On oikein, että uhrilla on mahdollisuus saada saatavansa ilman rikostuomiota.

Kuten tässä valiokunnan mietinnössä todetaan, me käsiteltiin palkkaturvaa jo hallituksen esityksessä 88/2021. Jo silloin todettiin, että palkkaturvalaki vaatii perustellumpaa ja perusteellisempaa uudistamista, ja toivotaan, että tämä asia, kuten myöskin vuokratyönantajan rooli, selvitetään paremmin sitten seuraavassa vaiheessa. Tämä ei saa jäädä vain tähän muutokseen, vaikka tämäkin muutos on todella tärkeä.

Mutta kuten varapuheenjohtaja Taimela totesi, valiokunta oli yksimielinen tämän asian tiimoilta. — Kiitos.

Puhemies Matti Vanhanen: Edustaja Myllykoski.

18.33 **Jari Myllykoski vas:** Herra puhemies! Tässä kyllä edellä niin varapuheenjohtaja kuin edustaja Slunga-Poutsalo aivan hyvin toivat sen esille, mikä täytyy sanoa itsekkin, että tähän tämä ei saa jäädä. Tämä on hyvä askel nimenomaan haavoittuvassa asemassa olevien turvaksi ja tärkeä osa, mutta kuten varapuheenjohtaja Taimela esitteli mietintöä, niin sitä on pyritty huomioimaan ja on tunnistettu, mitä tässä voi olla. Mutta itse korostan myös yhtä lailla sitä tilannetta, että tämä koskee kyllä valitettavasti myös kantasuomalaisia, ja siinä kohtaa pitää olla tarkkana, sillä aika paljon meille tulee uusia ihmisiä työmarkkinoille, jotka eivät ymmärrä solmineensa toimeksiantosopimusta työsopimuksen sijaan. Se varmasti on mahdollista siellä vuokratyönantajapuolella, kun kuitenkin sitten asioissa edetään, että ollaan tultu töihin sille vuokratyönantajalle, mutta vuokratyönantaja sitten sopii työnantajan kanssa siitä työnteosta. En halua väittää, että näin nyt tällä hetkellä laajamittaisesti tapahtuu, mutta siinä kohtaa valitettavan helposti tähän jää semmoinen mahdollisuus.

Jos tiedostetaan se, kuinka paljon meillä nyt esimerkiksi katsotaan tällä hetkellä tätä työperäistä hyväksikäyttöä tapahtuneen, jos keskusrikospoliisi tällä hetkellä tutkii tapausta, jossa olisi tällaista syrjintää, joka koskisi jopa tuhatta ihmistä, niin voi kyllä kuvitella, mikälaista määrää se tarkoittaa rahassa. Siinä mielessä on tärkeätä, että kun tätä edelleen kehitetään, niin osataan myös huomioida se toinen puoli tässä, jotta meillä ei ole niin helposti sellaista mahdollisuutta, että meillä tänne tulevia ulkomaalaisia työntekijöitä taikka sitten kantasuomalaisia joutuu sellaiseen kevytyrittäjyyden kehään, missä sitten tapahtuu juuri se, että heidän palkallaan ei pystytä niitä työnantajavelvoitteita eli sosiaaliturvaa, tapaturmavakuutuksia ja niin edelleen kattamaan, koska se palkka on tarkoitettu vain palkaksi. Siinä mielessä jatko — ja sanotaanko, että perussuomalaisten huomio — on kyllä ihan oikeutettu, ja pitääkin olla edelleen tarkkana. Mutta tämä on myös osa kokonaisuutta, mikä pitää huolehtia harmaan talouden osalta.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 173/2022 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.